

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr ZACHODNIO-
POMORSKIE

1. Obiekt

DOM MIESZKALNY NR 54

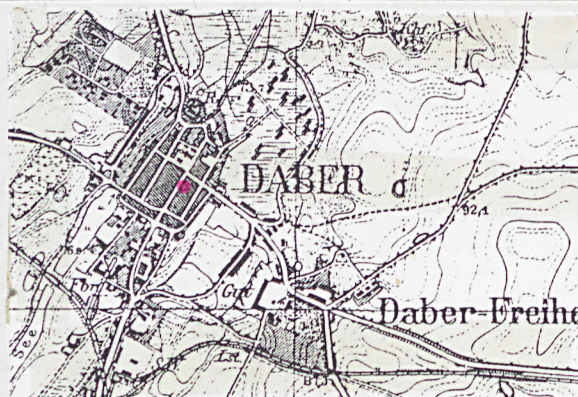
2. Czas powstania
1 poł. XIX w.

3. Miejscowość
D O B R A
k/NOWOGARDU

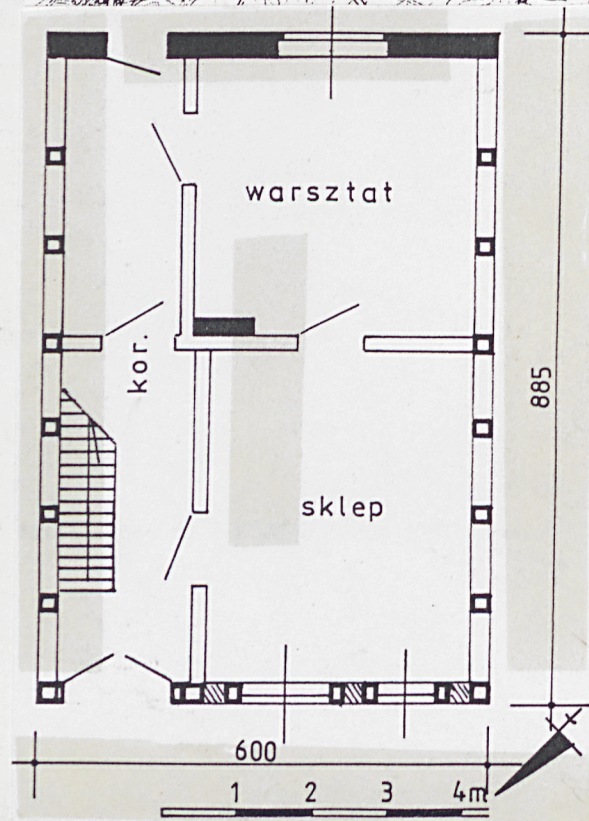
11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

1.

l. 30-te XX w.

4. Adres Dobra k/Nowogardu
ul. Armii Krajowej 54
działki 394
nr 394/1

5. Przynależność administracyjna
województwo **szczyecińskie**
gmina **m. Dobra** pow **TORECKI**

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Daber (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975
województwo **szczyecińskie**
powiat **Nowogard**

8. Właściciel i jego adres
Urząd Gminy i Miasta
Rynek 1
72-210 Dobra

9. Użytkownik i jego adres
Administracja Mienia Komunalnego
w Dobrej, Rynek 1, użytł. przez

10. Rejestr zabytków

Nr data

Orientacja

Dobra k/Nowogardu to niewielkie miasteczko położone pośrodku woj. szczecińskiego, oddalone ok. 70 km na wschód od Szczecina. W Dobrej krzyżują się drogi wojewódzkie: nr 145 Nowogard - Chociwel; nr 146 Jenikowo - Strzmielo; stacja kolejki wąskotorowej zapewnia połączenie na trasie Stargard - Łobez.

Miasto zachowało pierwotny, średniowieczny układ przestrzenny w kształcie regularnego czworoboku, rozplanowanego na osi SW - NE, z regularną siatką ulic; nowa zabudowa po południowej stronie układu staromiejskiego, wzdłuż drogi do Chociwla.

Sytuacja

Obiekt zlokalizowany pośrodku układu staromiejskiego, przy ul. Armii Krajowej 54, jednej ze wzdłużnych (głównych) ulic Dobrej. Obiekt ulokowany w obrębie południowej pierzei ul. Armii Krajowej, w zwartym ciągu zabudowy; oddalony ok. 25 m na płd.-zachód od rynku. Działka siedliskowa mała, prostokątna (ok. 6 x 30 m), rozplanowana na osi NW - SE. Ewidencjonowany dom mieszkalny posadowiony - kalenicowo - na froncie parceli, z przegłą do szczytów sąsiednią zabudową mieszkalną. W głębi działki ulokowane są dwie szopy oraz murowany garaż. Parcela wygrodzona metalową siatką lub sąsiednią zabudową wjazd przez 2-skrzydłową (deskową) bramę od zachodu i skomunikowany przez drogę wewnątrz z ul. Mickiewicza.

Materiał, technika, konstrukcja:

Posadowienie: budynek osadzony na kamiennych ławach fundamentowych; cokół również kamienny, zwieńczony warstwą cegieł w układzie na płask, tynkowany na gładko, o wysokości ok. 30-40 cm.

Ściany: obwodowe o zróżnicowanej konstrukcji. Ściana frontowa ryglowa z ceglany wypełnieniem fachów, tynkowana na gładko i malowana. Ściany szczytowe również ryglowe, ale ze strychułowym (lub z cegły surowej) wypełnieniem. Ściana tylna współczesna, murowana, pokryta tynkiem cementowym. Ściany wewnętrzne ryglowe, o mieszanym wypełnieniu pół międzyryglowych: strychuły, cegła surowa, cegła ceramiczna. Ściany piwnicy wykonane z dużych głazów narzutowych, nietynkowane.

c.d. wkładka nr 1

Historia

Dobra jest to miasto o średniowiecznej metryce, założone w 1331 r. na prawie lubeckim; pierwotnie była to duża osada targowa. W 1539 r. miasto - wraz z ratuszem - całkowicie spłonęło; odbudowane i intensywnie rozwijające od kon. XVI w., po nadaniu licznych przywilejów przez v. Dewitzów. W okresie wojny 30-letniej Dobra została zniszczona, a zabudowa zdewastowana; w 1648 r. - tylko 48 mk, a w 1696 r. - już 312 mk. W 1728 r. Dewitzowie opuścili zamek; w owym czasie miasto składało się z: 5 ulic, murów obronnych i dwóch bram. W 1794 r. Dobra liczyła 994 mk, w 1831 - 1.169 mk, w 1880 r. - 20204 mk. Do kon. XIX w. miasto miało charakter rolniczo - rzemieślniczy, przy czym już w poł. XIX w. upadły warsztaty rękodzielnicze.

Średniowieczny układ urbanistyczny, oparty na regularnej siatce ulic, przetrwał - w niezmiennym stanie - do poł. XVIII w.; następnie rozbudowany w kierunku południowym, głównie od poł. XIX w. - o czym świadczy 100 % wzrost liczby mieszkańców.

c.d. wkładka nr 1

14. Kubatura ok. 480 m³	15. Powierzchnia użytkowa 53,1 m² - pow. zabudowy 79,0 m² - pow. użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalno-rzemieślnicze	17. Użytkowanie obecne mieszkalno-usługowe
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W l. 80-tych przemurowano ścianę tylną oraz wymieniono część stolarki okiennej (również w ścianie frontowej). W 1985 r. przemurowano komin.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Ogólny stan techniczny budynku należy określić jako średnio-zadawalający. Ściany piwnicy i drewniane stropy piwnicy zawilgocone. Ściany obwodowe stabilne, lecz z widocznymi pęknięciami w obrębie ściany murowanej i ubytkami tynku w ścianie frontowej; drewniany szkielet konstrukcyjny nierozpoznany z uwagi na grube tynki. Ściany wewnętrzne również spękane (w osi konstrukcji drewnianej). Stropy ugięte. Więźba dachowa kompletna, lekko zawilgocona. Pokrycie szczelne. Skorodowana historyczna stolarka drzwiowa. 20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Ewidencjonowany obiekt stanowi integralny element historycznego układu przestrzennego, a także przykład XIX-wiecznej, małomiasteczkowej zabudowy o pierwotnej formie architektonicznej i typie - częściowo zachowanej - ryglowej konstrukcji ścian. Obiekt o wysokich wartościach kulturowych, winien podlegać ochronie konserwatorskiej, z zaleceniem wpisania do rejestru zabytków. Budynek ulokowany jest w obrębie układu staromiejskiego (w zwartej pierzei zabudowy) który podlega prawnej ochronie <u>c.d. wkładka nr 3</u>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Biblioteka

H. Berghaus, Landbuch des Herzogthums Pommern und des Fürstenthums Rügen, cz.II, t.V, Berlin 1872.

Werner v. Dewitz-Krebs, Stadt und Land Daber, 1905.

H. Lemcke, Die Bau und Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Stettin, Stettin 1910.

Z. Radacki, Dobra Nowogardzka, Studium historyczno-urbanistyczne do planu zagospodarowania przestrzennego miasta, Szczecin 1964.

Dobra Nowogardzka - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji Starego Miasta. Faza I analizy i studia przygotowawcze, oprac. J. Tokarski i zespół BSiPRP, Szczecin 1994 r.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Mapa topograficzna Dobrej (niem. Daber) z l. 30-tych XX w. - kserokopia ze zbiorów BDZ w Szczecinie.

24. Uwagi różne

Nr inw. dok. konser. 456 / P Neg. Nr 57.415-57.422

25. Opracował

tekst mgr Waldemar Witek - BSiDK Szczecin, 01.1998 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr C. Nowakowski, mgr W. Witek - BSiDK Sz-n, 01.1998 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Waldemar Witek - BSiDK Szczecin, 01.1998 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów BDZ w Szczecinie

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

3 wkładki

1. Miejscowość: DOBRA NOWOGARDZKA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie): DOM MIESZKALNY UL. ARMII KRAJOWEJ 54	3. Zawartość wkładki: tekst, plan sytuacyjny, foto

c.d. rubr. nr 12

Ewidencjonowany dom mieszkalny wzniesiony został - prawdopodobnie - w 1 poł. XIX w. Datowanie oparto jedynie na analizie cech formalnych obiektu: całościowo zachowanej formie architektonicznej, typie ryglowej konstrukcji ścian oraz sposobie obróbki więźby dachowej. Obiekt ulokowano pośrodku układu staromiejskiego, po południowej stronie rynku, przy jednej (środkowej) ze wzdłużnych ulic, w zwartej pierzei zabudowy. Brak informacji o pierwotnych właścicielach i budowniczych obiektu. Analizując niewielką skalę działki siedliskowej - bez trwałej (historycznej) zabudowy gospodarczej - oraz formę architektoniczną budynku mieszkalnego należy stwierdzić, iż była to nieruchomość o charakterze mieszkalno-usługowym (rzemieślniczym). Być może w kon. XIX wieku otynkowano elewacje oraz wymieniono część stolarki. Po 1945 r. budynek został przejęty przez Skarb Państwa, z kontynuacją części usługowej (zakład szewski) w obrębie parteru i mieszkaniem na 1-piętrze. Obecnie obiekt jest własnością Urzędu Gminy i Miasta Dobra, administrowany przez Administrację Mienia Komunalnego, zamieszkały przez [REDAKTED] (od 1954 r.).

Ewidencjonowany obiekt to małomiasteczkowy, XIX-wieczny dom mieszkalny, o dwukondygnacyjnej bryle, nakryty dachem 2-spadowym, ulokowany kalenicowo w zwartej pierzei zabudowy, stanowi typowy element kompozycji architektonicznej w obrębie ul. Armii Krajowej.

c.d. rubr. nr 13

Stropy: drewniane, belkowo-gliniane, wyprawione na gładko, bez deskowego pułapu; pomiędzy belkami stropowymi umieszczone są tzw. wsuwki, owinięte słomianymi powróżkami i obustronnie wylepione gliną.

W piwnicy strop drewniany, belkowy nagi.

Więźba dachowa: drewniana, oryginalna. Jest to klasyczna konstrukcja krokwiowo-jętkowa (fot. 8) z płatwiami pośrednimi i obustronnymi podporami stolcowymi; stopy krokwi osadzone są na wpust ukośny w belkach stropowych. Elementy więźby dachowej o ręcznej obróbce budulca, w formie kanciaków o zróżnicowanych przekrojach: 15 x 19 cm - krokwie i 17 x 19 cm - jętki, płatwie, stojce.

Pokrycie: połąci dachowych stanowi cementowa dachówka zakładkowa; na linii kalenicy wyłożone są gąsiorzy.

Podłogi: deskowe z wtórnymi wykładzinami typu PCV lub lentex; na parterze, w korytarzu - posadzka betonowa; w piwnicy polepa gliniana.

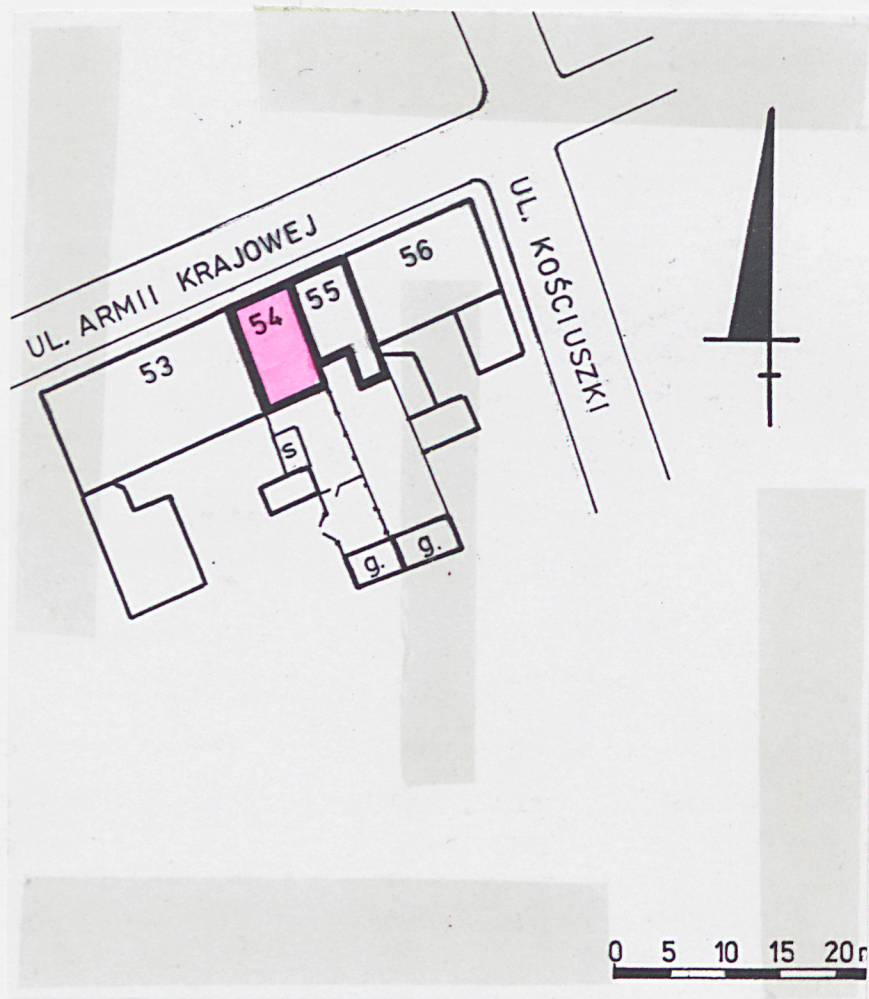
Schody: na drugą kondygnację ustawione w sieni frontowej (fot. 7) - jednobiegowe, drewniane, policzkowe, zaopatrzone w szczelinową poręcz z profilowaną poręczówką. Wejście do piwnicy po dostawianej drabinie.

Stolarka okienna: typologicznie i chronologicznie zróżnicowana. W ścianie frontowej zachowało się okno o XIX-wiecznej metryce (fot. 6); czteroskrzydłowe (asymetryczne), dzielone krzyżem okiennym o profilowanym ślemieniu i półkolumniowych słupkach. Okno witrynowe (do sklepu) krosnowe, stałe, z metalową kratą. Na 1-piętrze okna współczesne: krosnowe, 4-skrzydłowe, dzielone ślemieniem; 3-skrzydłowe, zespolone. W ścianie tylnej okna współczesne - dwu lub trzyskrzydłowe, zespolone, dzielone słupkami.

Stolarka drzwiowa: również zróżnicowane pod względem typologicznym i chronologicznym. Drzwi frontowe (fot. 5) dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z naświetlem i wielopolowym nadświetlem, zawieszane na trzpieniowych zawiasach; otwory drzwiowe zabezpieczone deskowymi,

c.d. wkładka nr 2

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 01.1998 r.

1. Miejscowość: DOBRA NOWOGARDZKA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie): DOM MIESZKALNY UL. ARMII KRAJOWEJ 54	3. Zawartość wkładki: tekst, foto

c.d. rubr. nr 13

żłobkowanymi opaskami. Drzwi tylne 1-skrzydłowe, płycinowe, na trzpieniowych zawiasach - bezstylowe. Drzwi wewnętrzne 1-skrzydłowe, płycinowe, pełne lub z naświetlami, zawieszane na trzpieniowych zawiasach.

R z u t

Budynek założony został na planie prostokąta, zorientowanego na osi NW - SE, o wymiarach 885 x 600 cm; front zwrócony w kierunku półn.-zachodnim, w stronę ul. Armii Krajowej. Do wnętrza budynku prowadzą dwa wejścia, umieszczone na osi długiej, przy szczycie półn.-wschodnim.

Rozplanowanie wnętrza nie wykazuje cech wtórnych, o prostym układzie dwutraktowym (trakt frontowy głębszy). Przy szczycie półn.-wschodnim wytyczony jest przelotowy, dwudzielny korytarz. W trakcie frontowym umieszczony jest sklep, a w trakcie tylnym - warsztat. Wszystkie pomieszczenia są wewnętrznie skomunikowane.

B r y ł a

Ewidencjonowany obiekt charakteryzuje się zwartą bryłą w formie leżącego prostopadłościanu, nakrytego wysokim dachem dwuspadowym. Wysokość całkowita wynosi ok. 1100 cm; stosunek wysokości ścian do wysokości dachu jak 6 : 5. W sensie formalnym jest to budynek dwukondygnacyjny, częściowo podpiwniczony, z obszernym poddaszem. Kondygnacje o jednakowej wysokości - po ok. 230 cm. Piwnica umieszczona pod traktem frontowym, zagłębiona w grunt na ok. 150 cm, dostępna przez właz w sieni po dostawianej drabinie. Strych jednowewnętrzny i jednoprzestrzenny, o charakterze składowym (suszarnia).

E l e w a c j e

Elewacje budynku opracowane w sposób typowy dla zwartej, małomiasteczkowej zabudowy i kompozycji pierzei, gdzie fasady posiadają stosunkowo symetryczne podziały, z elementami pierwotnego detalu i stolarki, zaś ściany tylne są bezstylowe lub wtórnie zdewaloryzowane. Elewacja frontowa pierwotnie 3-osiowa, rytmiczna; obecnie częściowo zdewaloryzowana w wyniku wymiany stolarki okiennej na 1-piętrze (układ 3 + 2), otynkowane na gładko i pomalowane w kolorze beżowym. Jedynym elementem historycznego wystroju jest częściowo zachowana stolarka drzwiowa i okienna.

Elewacja tylna 2-osiowa, rytmiczna, bezstylowa; ściana wtórnie przemurowana i utrzymana w naturalnej tonacji szarego tynku.

c.d. wkładka nr 3

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 01.1998 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BDZ w Szczecinie

Wzór ODZ 1978 r.

3.

4.

5.

1. Miejscowość: DOBRA NOWOGARDZKA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie): DOM MIESZKALNY UL. ARMII KRAJOWEJ 54	3. Zawartość wkładki: tekst, foto

c.d. rubr. nr 13

Instalacje: elektryczna, wod.-kan., system ogniowy oparty na jednym kominie słupowym - w izbach kaflowe piece ogrzewcze, w kuchni westfalki.

c.d. rubr. nr 20

konserwatorskiej (nr rej. 81, z dn. 27.02.1956 r.), stąd wynikają określone zalecenia konserwatorskie: zachowanie pierwotnej, dwukondygnacyjnej bryły, zachowanie 2-spadowej formy dachu z dachówkowym pokryciem, utrzymanie 3-osiowej i rytmicznej kompozycji fasady, utrzymanie historycznej stolarki i rewaloryzacja współczesnej. Zaleca się także odsłonięcie ryglowej konstrukcji ścian (z tynkowanymi fachami), przywrócenie 3-osiowego podziału elewacji na 1-piętrze, wymianę stolarki (na okna 4-skrzydłowe).

Spis fotografii:

1. Elewacja frontowa (półn.-zachodnia) - widok od północy
2. Elewacja frontowa (półn.-zachodnia) - widok od zachodu
3. Zachodni fragment elewacji tylnej
4. Wschodni fragment elewacji tylnej
5. Dwuskrzydłowe drzwi frontowe
6. Czteroskrzydłowe okno skrzynkowe na parterze w ścianie frontowej
7. Schody na II kondygnację
8. Fragment więzara dachowego

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 01.1998 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BDZ w Szczecinie

Wzór ODZ 1978 r.

6.

7.

8.